

Könyvszemle

Praktikus Biblia a tudomány- metria hívei és ellenzői számára

28 éve annak, hogy 1978-ban megalapították a hazai kiadású, de angol nyelvű *Scientometrics* folyóiratot. Az ebben ezideig megjelent, mintegy 1700 eredeti cikkből állított össze egy válogatást az Akadémiai Kiadó Braun Tibor szerkesztésében. A válogatásban a szakterület kiemelkedő hazai szakértői (Braun Tibor professzor, Schubert András, Vinkler Péter) is képviseltetik magukat annak tanúságául, hogy e téren is ott vagyunk a világ élvonalában. A gyűjteményhez Eugene Garfield, a tudományterület doyenje, a philadelphiai *Institute for Scientific Information* létrehozója és jelenleg emeritus elnöke írt előszót, amiben siet leszögezni a következőket: *Arra az esetre, ha netán az esetleges olvasónak kétsége támad a kötetben szereplő szerzők jóhiszemű kiválasztásával kapcsolatban, örömmel erősítem meg ehelyütt is, hogy a szakterület legtöbb úttörője szerepel közöttük.*

A gyűjtemény a kiválasztott cikkeket öt téma köré csoportosítja:

- általános elméleti keretek
- módszertani eszközök
- értékelés tanszéki és intézeti szinten
- egyéni teljesítmény értékelése
- diskusziók és vitatott kérdések

A Kiadó ezzel a kötettel egy hasznos kézikönyvsorozat első kötetét („*Scientometrics Guidebook Series*”) kívánja a kutatók és az

érdeklődők kezébe adni, amely a folyóirat cikkeinek kiegészítéséül szolgál.

Ehelyt nincs mód arra, hogy felsoroljuk a kötet valamennyi érdekes és fontos cikkét, csak néhány érdekességre hívhatjuk fel a figyelmet. R. N. Kostoff, az amerikai Haditengerészeti Kutatások Hivatalának kutatója több alapvető cikkel is szerepel (*Citation Analysis Cross-Field Normalization: A New Paradigm*, *Citation Analysis of Performer Quality*). Feltétlenül figyelmet érdemel Van Leeuwen és holland kutatótársai *A tudománypolitika Szent Grálja: A vizsgálatok és bibliometriai eszközök kombinációja a kiemelkedő tudományos teljesítmény felkutatásában* c. dolgozata is, valamint a világ egyetemének rangsorolása tudományos teljesítményük alapján, amelyet kínai kutatók (N. C. Liu, Y. Cheng, Y. Liu) végeztek el, és amelyhez Anthony F. van Raan holland tudományméter fűzött kritikai megjegyzéseket.

A vitatott kérdések szekcióban Garfield *Is Citation Analysis a Legitimate Evaluation Tool?* című cikke vet fel egy sokat vitatott kérdést, amely nagy érdeklődést és visszhangot váltott ki a kutatók körében.

A kutatói teljesítmény értékelése és annak módszertana a hazai kutatói közösségben is heves vitákat váltott ki, ezért a kötet megjelenése aktuális és jogos igényeket elégíthet ki. A tudományometriai módszerek egy hazai bírálója [1] nemrég a következőképpen vezette be megjegyzéseit: *Be kell vallanom, hogy nem ismerem a téma nemzetközi irodalmát.*

Saját meglehetősen hiányos – ismereteim az utóbbi években magyarul (főként folyóiratokban) közölt írásokból, valamint gyakorlati tapasztalataimból származnak.” Nem véletlen tehát, hogy cikke több hazai szakember bírálatát váltotta ki.

Ez a két évvel ezelőtti vita azonban még nyilván nem zárult le, mivel az idézett szerző a *Magyar Tudomány* 2006. októberi számában [2] a kötet cikkeinek fényében már sokkal meghökkenetebben fogalmazza meg a világon szinte egyedülálló véleményét: *Úgy tűnik tehát, hogy a hivatkozásszám, illetve idézettség kitüntetett szerepe az egyéni teljesítmény értékelésében indokolatlan, alaptalan, jogtalan. Használata igazságtalanságokhoz, feszültségekhez vezet a tudományos közösségekben azzal, hogy mások kárára kedvez egyes területek képviselőinek...*

Nem vitás, hogy a tudományos teljesítményeket valahogyan rangsorolni kell. Az IF-ről és az idézettségről azonban kiderül, hogy szakterületi függőségük mértéke és szerkezete alkal-

matlanná teszi őket erre a célra. Ezért továbbra is meggyőződésem, hogy az értékelést főként a közlemények számára kell alapozni.

Nos, az *Evaluations of Individual Scientist and Research Institutions, I-II.* c. könyv megjelenése remélhetően hozzá fog járulni a tudománymetria alkalmazása körüli hazai vita szakmai színvonalának növekedéséhez. A jól ismert mondást kissé átfogalmazva ugyanis ezek után már mindenkinek tudomásul kell vennie, hogy *ha valaki mindenáron arabusul akar beszélni, akkor előbb meg kell tanulnia arabusul!* Ehhez pedig itt van ez a kétrészes könyv! (*Evaluations of Individual Scientists and Research Institutions, I-II.*, Akadémiai Kiadó, szerk. Braun Tibor, Budapest, 2006.)

IRODALOM

1. Papp Zoltán, *A tudományos teljesítmény mérésének problémáiról*, Magyar Tudomány 2004/2, 232-40 o.
2. Papp Zoltán, *Az idézettség szakterületi változékonyságáról*, Magyar Tudomány 2006/10, 1269-1274 o.

Bencze Gyula

KFKI Részecske és Magfizikai Kutatóintézet

Papp Ferenc olvasókönyv

Különleges nyelvészeti szakkönyvet jelentett meg 2006 áprilisában a Tinta Könyvkiadó. A napjainkban megjelenő könyvekhez viszonyított szembetűnő különlegessége abban áll, hogy olyan cikkek sorozatát tartalmazza, amelyek 1964-2000 között már kiadásra kerültek, ám tudományos anyaguk többségében ma is helytálló, jól felhasználható. A kötet címében és megjelenésének módjában is különleges: a *Papp Ferenc olvasókönyv* kiadásának gondozásában huszonegy olyan neves magyar nyelvész vett részt, akik Papp Ferencnek tanítványai, munkatársai voltak (Kiefer Ferenc bevezetője, Klaudy Kinga szerkesztői előszava után a tanulmá-

nyok következnek, Cs. Jónás Erzsébet, É. Kiss Katalin, Fenyvesi István, Hell György, Hidasi Judit, Kiss Gábor, Klaudy Kinga, Laczik Mária, Lendvai Endre, Lengyel Zsolt, Mihalovics Árpád, Pete István, Répási Györgyné, Soproni András, Székely Gábor, Szöllősy-Sebestyén András, T. Molnár István, Tóth Etelka, Uzonyi Pál bevezetőjével, végül a Bolla Kálmán által válogatott bibliográfia következik), akik munkájukkal, a szövegek megjelenésre való előkészítésével az elődök tiszteletének a tudományos életben is jelen levő hagyományát elevenítik fel.

Papp Ferenc különleges tudományos szemléletéből fakad, hogy a több évtizeddel ezelőtt írt, a nyelvészet számos területét érintő tanulmányok ma is frissek, szórakoztató-

ak és tanulságosak. Ma, mint nagyon sok mindenben, így a nyelvészet fejlődésében is két, egymással ellentétesnek látszó tendencia érvényesül. Az egyik az egymástól távoli tudományterületek egyre erősebb integrálódása, a másik az egy szűk kérdéskör művelésében való elmélyülés. Hogy e kettősség a mai tudományos munkában elengedhetetlen követelmény, a kötetben található tanulmányok jól alátámasztják. Lényegében már a XXI. sz.-ban bontakozott ki az az új tudományos felfedezés, amely szerint minden, a természeti és társadalmi környezetünkben lévő dolog hálózatba kapcsolódva létezik, és a hálón a látszólag egymástól távol lévő dolgok valójában közel, alig néhány lépésre vannak egymástól. Annak alátámasztására, hogy a tudomány különböző területein feltárt ismeretek mennyire közel vannak egymáshoz, jó bizonyíték az *Algoritmus*, a *Kód* és a *Modell* címet viselő írások tartalma. A téma tárgyalása a matematika, informatika, fizika tudományterületein kialakult ismeretek absztrakt tudományos, de mindenki által érthető formában való kifejtésével kezdődik, és a megértést segítő példák során át jut el a nyelvészeti alkalmazás mélységeibe. A kód leglényesebb tulajdonságait a kukta és a forgalmi lámpák közérthető módon bemutatott példáján fejti ki a szerző, ezek a közérthető példák pedig a nyelv bonyolult kódrendszerének megértéséhez segítenek hozzá. Ezeknek a tanulmányoknak az anyaga mutatja, hogy Papp Ferenc olyan tudós volt, akinek ismeretei a tudományok közös tudáshálójának különböző területeihez tartoztak, több évtizeddel ezelőtti gondolatai ezért ma is útmutatóak. A fiatal nyelvész-nemzedéknek követendő példát mutat a gyűjtemény arra, hogy a nyelvészet alapvető kérdéseit csak sokoldalú felkészültséggel lehet megközelíteni.

A kötet szerkesztője a cikkek időrendi sorrendbe állítása mellett döntött, bár az olvasó tematikus szerkesztésre is gondolhatna, ha nem olvasná el a szerkesztő előszavát, hiszen az első cikkek tárgya alapkérdések tisztázása, s ezt követik a nyelvészet különböző területeit érintő munkák, a matematikai nyelvésztől, a szavak, a mondat, a szöveg, a pragmatika kérdéseinek tudományos és gyakorlati vonatkozásán keresztül az alkalmazott nyelvtudomány ezredforduló előtti helyzetének értékeléséig.

A kötet különlegessége az is, hogy a cím „olvasókönyv”-nek nevezi e tanulmánygyűjteményt. A könyv anyagának megismerése után feloldódik az az ellentmondás, ami az olvasókönyv és tudományos mű terminusokról általánosan kialakult bennünk. Az összegyűjtött tanulmányokban Papp Ferenc az elvont tudományos kérdések kifejtését olyan logikus gondolatsorral teszi, amelyek olvasmányélményt biztosítanak az olvasó számára. A nyelvészeti publikációk mai gyakorlatához szokott olvasó izgalmas kalandot élhet meg e kötet olvasásakor a nyelvtudomány egzakt kérdéseinek értelmezésére a gyakorlati életből, más tudományokból és a nyelvészet különböző területeiről vett szemléletes, sok esetben szellemes példákban. Ezek nemcsak azt bizonyítják, hogy a nyelvtudomány milyen szoros kapcsolatban van más tudományokkal, hanem azt is, hogy ha a világ összetett kérdéseit nem elszigetelten, hanem egymással való összefüggéseiben vizsgáljuk, akkor milyen egyszerűen jutunk a megoldáshoz. Az olvasókönyv megnevezés további indoka a kötet harmadik különlegességéből ered. A kiadvány gondozói Papp Ferenc tanítványai és munkatársai, akik a cikkek elé írt bevezetőkben leírták, mennyire meghatározó volt számukra és a hazai nyelvtudomány fejlődé-

sére mesterük tudományos iskolájának szel-
leme, az ott kapott tudományos ismeretek
halmaza. Életpályájuk során elért eredménye-
ik egyik jelentős részét a fiatal nyelvész nem-
zedék nevelése terén érték el, természetes
módon ajánlhatják tehát a magyar nyelvtu-
domány kincsestárából kiemelt ismereteket
az ifjabb nemzedék olvasmányai közé.

A kötet megjelentetése nemcsak azért
fontos, mert tudományos eredményeket tár
a szakmai közösség elé, hanem azért is, mert
arra a kérdésre irányítja a figyelmet, hogy ne
hagyjuk feledésbe veszni a magyar tudomány
korábbi eredményeit. Különösen a társada-
lomtudományokban tapasztalható, hogy
gyakran képezi vita tárgyát olyan, korábban
már igazolt és lezárt tudományos kérdés,
amelyek megoldásához elegendő volna a régi
eredményekhez visszanyúlni.

A *Papp Ferenc olvasókönyv* mindenkinek
ajánlható, aki a nyelvvel kapcsolatos tudomá-
nyos és gyakorlati kérdések után érdeklődik.
Különösen hasznos lehet a közoktatásban
anyanyelvet vagy idegen nyelvet tanító taná-
roknak, közéjük számítva az első négy osz-
tályban írást, olvasást, nyelvtant tanítókat is.
A tanítás során a nyelv különböző egységei-
nek szerkezetére, az írás-beszéd kapcsolatára,
a különböző nyelvek hasonló és eltérő tulaj-
donságaira vonatkozóan található nagyszá-
mú fejtegetés biztos iránytű lehet minden-
napi munkájukban. A felsőfokú képzésben
való felhasználást a nagy mennyiségű és mély
tudományos ismeret mellett az írárok tuda-
mányos szemlélete is indokolja. Ugyancsak
javasolható a kötet a nyelvipar területén dol-
gozóknak, a fordítóknak, tolmácsoknak,
hiszen a munkájuk során előáll nyelvészeti
problémák megoldása a kötetben található
alapismeretek segítségével könnyebben végez-
hető. Igaz, hogy a kötet cikkei nem explicit

módon foglalkoznak a fordítás kérdéseivel,
de a kötetben kifejtett nyelvészeti alapisme-
retek nélkülözhetetlenek a fordítás során
felvetődő problémák önálló megoldásához.

A XXI. században a társadalom műkö-
désével kapcsolatosan felvetődött új követel-
mények a nyelvészetet is érintik, gondoljunk
itt a humán mobilitásra, vagy a gazdasági,
kulturális kapcsolatok robbanásszerű kiszé-
lesedése következtében az idegen nyelvek
ismeretében, illetve a fordítás, tolmácsolás
mennyiségében előállott hatalmas növeke-
désre. Másrészt az eddigiekhez képest más
minőségben jelennek meg a nyelvhasználat
megoldandó kérdései. Azzal, hogy a társada-
lom kapcsolatrendszerének hálóján közel
kerültek egymáshoz például az európai és
távol-keleti népek, mindennapos problémá-
vá vált az eltérő fogalmi és nyelvi rendszerek
egymásnak való megfeleltetése. Minőségi
változást jelent a fordítás területén a szaknyel-
vi szövegek szak- és nyelvtudományi problé-
makörének kialakulása. Mindezekből nem-
csak a nyelvoktatás tömegesítésének és haté-
konysága növelésének igénye következik,
mint azt sokszor lehet olvasni, hallani, ha-
nem a nyelv kérdéseinek sokoldalú tudomá-
nyos vizsgálatának szükségessége, és a kapott
eredmények gyakorlati hasznosítása.

Végül, meg kell jegyeznünk, hogy e kötet
létrehozásáért külön köszönet illeti a szerkesz-
tőt, aki a nyelvészeti tanulmányokat váloga-
tó, gondozó, és a bevezetőket megíró tanít-
ványok és munkatársak csapatát összefogta,
koordinálta, az irodalomjegyzéket, hivatko-
zásokat egységesítette, és akinek lelkesedése
nyomán olyan válogatott tanulmánykötet
született, amely széles körben, egy kötetben
hozzáférhetővé teszi Papp Ferenc összegyűj-
tött írásainak jelentős részét. Mint írja: „na-
gyon élveztem a szerkesztést, igazi szellemei

kaland volt a jól ismert tanulmányok újra-olvasása, és a korábban nem olvasottak felfedezése. Papp Ferenc gondolkodásának eredetisége, friss szelleme újra lenyűgözött”.

(Klaudy Kinga szerk.: Papp Ferenc olvasókönyv. Papp Ferenc válogatott nyelvészeti tanulmányai. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 2006)

Fóris Ágota

Inzelt György:

*Vegykonyhájában szintén megteszi
(A kémiaéről és más dolgokról)*

A szerző eredményes, a szakterülete által ismert elektrokémikus. Ezen pozíciójának megfelelően, gyakran jelennek meg a kutatási eredményeiről beszámoló dolgozatai, de publikált monográfiát és folyamatosan teljesít felkéréseket könyvfejezetek megírására is. Mindezeket túl szorgalmasan műveli a kémia, a természettudományok népszerűsítését szolgáló irodalmat is.

2003-ban jelent meg: *Kalandozások a kémia múltjában és jelenében* című, 220 oldalas könyve, és három évvel később egy újabb kémiai esszékötettel örvendeztette meg olvasóit.

A 350 oldal terjedelmű mű 12 fejezetet tartalmaz. Ezek címei a következők:

1. „Két fontot tesz egy kilogramm”, avagy a mérőkőtől a nanomélegig
2. Egy vegyület, amelyről utcát neveztek el. Anilin utca, Budapest
3. A kémia és az elektromosság frigyének gyümölcsei
4. Régi-új áramforrások: a tüzelőanyag-elemek
5. A szív elemei
6. Illatos utakon egy kémikus orra után
7. A tisztaság dicsérete és kémiaja
8. Változó állandók
9. A kémia és a hadviselés
10. Új elemek, a darmstadtium és röntgenium

11. A zöldülő vegyipar és a fenntartható fejlődés

12. Tudóssorsok a XX. században

A könyv címe, ami Madách *Az ember tragédiájá*-ból vett idézet, nagyon jól jellemzi azt a körülményt, hogy a könyv minden fejezetében található egy vagy több szépirodalomból vett idézet, amelyek egy-egy természet-tudományos jelenségről vagy tudósportréről jutnak a szerző eszébe. Ezek a kitérők mindig nagyon jól kötődnek a témákhoz, és az olvasónak egy-egy megpihenést, egy kis esztétikai örömet is jelentenek.

A könyv 12 fejezetének címét áttekintve látszik, hogy azok témái egymástól függetlenek. Az egyes részeket olvasgatva meggyőződhetünk arról, hogy egymástól térben és időben elkülönülő élmények, gondolat sorok készítették a szerzőt egy-egy téma feldolgozására, és ezekből állt össze a könyv tizenkét fejezete. Mégis Inzelt György legújabb munkája egységes és egész, ugyanis több erős szál fűzi, köti össze, a látszólag különálló részeket. Ezek az összekötő kapcsok a kémia, a kémia-történet fontos személyiségei és a tudomány és művészet élő, természetes, magától értendő kölcsönhatásainak a bemutatása.

Az olvasó tizenkét kémiai esszé közül választhat magának egy-egy tanulságos, érdekes és szórakoztató olvasmányt azok sorrendjétől függetlenül.

Érdekes élmény követni, ahogy az egyes fejezeteken belül a gondolatok és témák egymáshoz kapcsolódnak.

Például az Anilin utcáról szóló, 2. fejezetet olvasva nemcsak azt tudhatjuk meg, hogy

a névadó anyag egy nagyon fontos alapvegyület, ami nagyon sok vegyszer, és színezéki kiindulási anyaga, hanem megismerhetjük 34 olyan magyar tudós nevét és életművének néhány fontos jellemzőjét, akiktől utcát neveztek el. Görgey Artúr is a felsoroltak között van, aki – mint kiderül – tehetséges vegyészként kezdte pályafutását, bár, az utcát nem ezért a teljesítményéért nevezték el róla. Nyolc külföldi tudóst is említ a fejezet, akikről utcát neveztek el Budapesten. Aztán megismerkedhetünk az anilin kémiájával, és innen egyenes út vezet a kémia XIX. századi fejlődésének leírásához, és ennek kapcsán olvashatunk néhány híres, abban a században élt vegyész életútjáról és fontosabb eredményéről. (Például Carl Julius Fritzscheről, William Henry Perkinről.) Majd, az anilinnel, illetve a bíborfestésről eszébe jut a szerzőnek egy kis világtörténelem, magyar történelem és Arany János *Buda halála* című művéből egy idézet is. Az utóbbi kapcsán azt is megtudhatjuk, hogy a „sing” hossz mértékét (60 cm) és mérőrudat is jelentett a XIX. században.

A 10. fejezet címe két új transzaktinidáról a 110-es és 111-es elemről szól. Ezeket a címdarmstadtiumként és röntgeniumként említi. Később a szövegben található egy zárójeles utalás arra, hogy a IUPAC/IUPAP munkabizottság az angol írásmód szerinti roentgenium nevet adta a 111-es elemnek. Ebben a fejezetben mindent megtudhatunk ennek a két elemnek az előállításáról és elnevezéséről.

Aztán a roentgenium kapcsán Inzelt György Wilhelm Conrad Röntgennel kezd foglalkozni, és kitérül előtünk a tudós élete, kutatói tevékenysége, kapcsolatai a kortárs természettudósokkal, megismerkedünk az X-sugarak felfedezésének előzményeivel és

magával a felfedezéssel. A szerző annak is utána járt, hogy az X-sugarakat Rudolf Albert Kölliker anatómus professzor javaslatára kezdték Közép- és Kelet-Európában Röntgen-sugárzásnak nevezni. Végül megtudhatjuk, hogy mi várható a további szupernehéz elemek (112–118) előállítására terén.

A 12. fejezet XX. századi tudóssorsokat mutat be. A négy alfejezet címadói Liese Meitner, Polányi Mihály, Erdey-Grúz Tibor, és Marx Volmer illetve Arnold Orville Beckman. Az említett kutatók életén és eredményein túl, tudományterületükkel és azt művelő kortársaikkal is alaposan megismerkedhetünk. Például a Lise Meitner igen tartalmas és tanulságos életéről szóló 12.1 fejezet bemutatja, a nukleáris tudomány első ötven évét (a radioaktivitás felfedezésétől az atombombáig) és annak minden fontosabb szereplőjét. (Itt, a 289. oldalon egy kis pontatlanság is található, ugyanis a hidrogénbomba nem a hidrogénatomok, hanem hidrogénizotópok (deutérium) fúzióján alapul.)

A 12.2 fejezet kiválóan mutatja be Polányi Mihály igen gazdag életművét, aki a kémia több területén (reakciókinetika, elektrokémia) és mint filozófus is maradandót alkotott. (Társadalomtudománnyal foglalkozó cikkeinek száma mintegy 150 és több ilyen témájú könyvet is írt.) Inzelt György írása szépen levezeti és bizonyítja, hogy Polányi Mihály eredményei Nobel-díjat érdemeltek volna. (Megjegyzem, hogy kissé zavarja a figyelmes olvasót, hogy azonos típusú reakciók aktiválási-energiájával kapcsolatos Polányi-szabályt bemutató 5., 7. és 8. ábrák közül a 7. és 8. ábrán lemaradt az „illusztráció” szó.)

Az Erdey-Grúz – Volmer fejezetből a XX. század első felének elektrokémiáját és a tudományterület művelőit ismerhetjük meg.

A 12.4 fejezetben Beckman életével és a pH-mérő (savasságmérő) születésével ismerkedhetünk meg. A szerző ezt az eszközt tekintti az első integrált mérőműszernek és egyben a mai bonyolult, például az űrkutatáshoz használt műszerek őseinek.

Érdekes tanulmány lehetne megnézni, hogy Inzelt György könyvének egyes fejezeteiben milyen a gondolatkapcsolatok hálózata. Aztán ezen alhálózatok között biztosan sok összekötő kapcsot lehetne találni, ami kialakítaná a teljes könyv hálózatát. Például, amikor a 12. fejezetben olvashatunk arról, hogy 1945-ben a Nobel-díj Bizottság Hahnnak ítélte az 1944-es kémiai Nobel-díjat, aminek egyik valószínű motivációja az volt, hogy rehabilitálja a német tudományt, akkor kapunk egy kapcsolatot Fritz Haberhez, akinek 1919-ben az 1918-as kémiai Nobel-díjat ítelték oda az ammónia szintéziséért. És mindkét tudóst háborús bűnükért is számon tartották. Hahn kiszolgáltatta a hitleri Németországnak az atombomba előállítását célzó kutatásait és Haber az Első Világháború idején vett részt a harcigázok készítését célzó kutatásokban. Fritz Haber személye aztán egy kapcsolatot teremt a 12. és a vegyi fegyverekkel foglalkozó 9. fejezet között is.

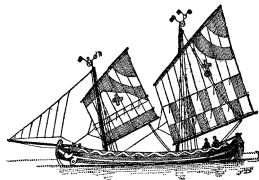
A kötetben mintegy 700 természettudós neve szerepel. Mindegyikükről megtudhatunk valami fontosat, és köztük sok olyan van, akinek életével, életművével részletesebben is megismerkedhetünk.

A könyv végén található a felhasznált szakkönyvek, tudománytörténeti munkák, életrajzok, bibliák, lexikonok és világháló-címek. A könyvben előfordulnak tudományos eredmények is. Ilyenkor a szövegben található a hivatkozások. (Bár előfordul, hogy ez elmarad. Például hiányoznak az M. Polányi, R. A. Ogg cikk adatai a 305. oldalon.)

Inzelt György könyvét ajánlom a természettudományok iránt érdeklődő jelenlegi és volt középiskolásoknak és az ő tanáraiknak. Hiszem, hogy a műszaki és természettudományi karok hallgatói és oktatói valamint a természettudományokkal foglalkozó kutatók is érdekes és hasznos információk gyűjtésére kiválóan alkalmasnak és szórakoztatónak fogják találni ezt „A kémiáról és más dolgokról” szóló kötetet. (*Inzelt György: Vegykonyhájában szintén megteszi, A kémiáról és más dolgokról, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006. 320 oldal.*)

Vértess Attila

egyetemi tanár, ELTE TTK Magkémia tsz.

MEGJEGYZÉSEK FÜST ANTAL ÉS HARGITAI RÓBERT
A JÖVŐ POTENCIÁLIS ENERGIAFORRÁSAI
CÍMŰ DOLGOZATÁHOZ

A dolgozat alapvetően fontos kérdéseket tárgyal, de sajnos több olyan sommás megállapítást is tartalmaz, melyek tudományosan képtelenek és alkalmasak az adott kérdésekben tájékozatlanok félrevezetésére. Már csak azért is kötelességem helyreigazító megjegyzéseket fűzni a dolgozathoz, mert helytelenül hivatkozik egy közleményemre és egy könyvemre állításainak alátámasztására, amivel szakmai hitelemet rongálja.

A hidegfúzióval kapcsolatban ezt írják: „A lehetséges alternatívák közül nem célszerű kihagyni a ma még vitatott hidegfúziót sem (Beck, 1994; 2006; J;ko, 2006). A hivatkozott dolgozat „A hidegfúzió rejtélyének megoldása”, a Természet Világa 1994. évi *április elsejei* számában jelent meg, és a szerkesztőség megjegyzése „Jó előre töredelmesen bevalljuk, hogy ezt a cikket már hónapok óta tartogatjuk szerkesztőségünkben. Tudatosan megvártuk vele az áprilist, annak is a legelejét.” A csak kicsit is értő olvasó számára fölösleges ez a megjegyzés, mert az egész, mindössze egy oldalas közlemény ironikusan kezeli a hidegfúziós próbálkozásokat, és nyilvánvalóan a tudományos szatíra műfajába tartozik. Ennek illusztrálására csak egy mondat: „A tiszta (99,99 %-ot meghaladó polivíz-tartalmú) polivízet a *Laboratory of Nonexistent Compounds Inc., Tule*, cégtől szereztük be.”

Hivatkozott könyvemben (*Parajelenségek*

és *paratudományok*, mely nem 2006-ban, hanem 2004-ben jelent meg), a hidegfúziós kísérletek objektív és a legújabb irodalomra is támaszkodó, egyértelműen negatív végkövetkeztetésű ismertetését adtam meg. Így az erre való utalásuk is félrevezető.

Kár, hogy szerzők a cikk *A víz mint energiaforrás* című fejezetében nem támaszkodtak fent hivatkozott könyvem *Vízzel hajtott autók* és *A csodálatos víz* című alfejezeteire, melyekben alapos, a régebbi és a legújabb irodalom alapján egyértelműen megállapítom ezeknek a próbálkozásoknak minden alapot nélkülöző, és csak a közvélemény félrevezetését és csalárd haszonszerzését szolgáló voltát. A gróf(?) Spanyol Zoltán vízzel hajtott autójára való hivatkozás azért is szomorú, mert a gróf(?) úr az emberek hazafias érzületére is alapozva próbálja itthon és Erdélyben az anyagi támogatást megszerezni. Jellegetes a szerzők egyik megállapítása: „...egy ilyen erőforrás alkalmazásának elterjedését nagy valószínűséggel nem tervezi segíteni az olajérdekeltségek mindent átszövő hálózata”. A kőolajkészletek véges volta miatt valószínűleg épp ezek az érdekeltségek kísérelnék meg új energiaforrások kiaknázását, ha ezek valósak lennének.

Jó lenne, ha a szerzők alaposan tájékozódának, mielőtt ily fontos kérdésben közleményt írnak, s elolvasnák a hivatkozott írásokat.

Beck Mihály

Januári lapszámunkban sajnos szervezési hiba miatt előkészítés és lektorálás nélkül jelent meg Dr. Füst Antal – Dr. Hargitai Róbert: *A jövő potenciális energiaforrásai* című cikke. Így fordulhatott elő, hogy a Magyar Tudományban megjelent – és kommentár nélkül jelent meg – olyan, a tudós közösség által többször elutasított teória, mint a vízplazmával hajtott motor. Az olvasók szíves elnézését kérjük.

A szerkesztőség